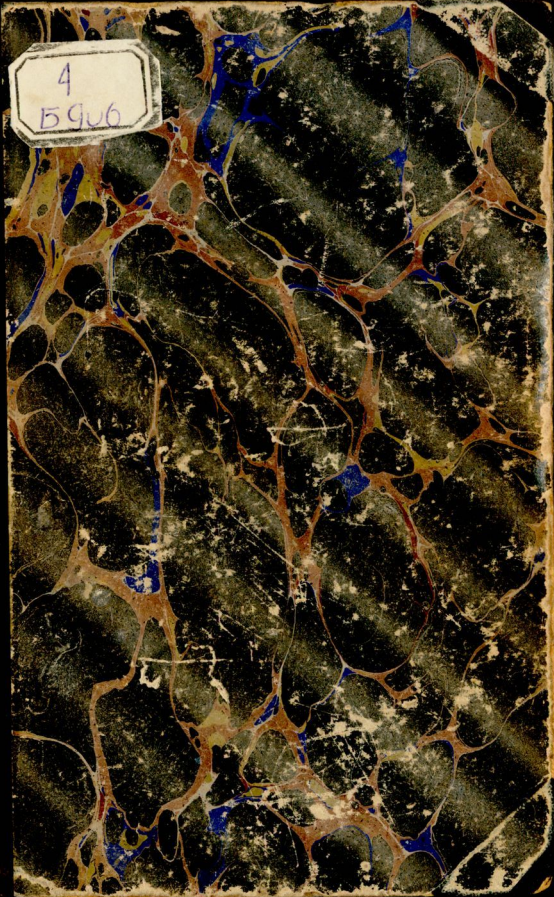

4
B906

HIBLY

БУКВАРЪ
ЮЖНОРУССКІЙ.

1861 року.

Цена тры копейки.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

Въ печати Гогенфельдена и ко.

v

ANTHONY
HIBLY

4
Б906

БУКВАРА

Ю Ж Н О Р У С С К І Й.

1861 року.

К Л М Н О
П Щ Ъ Ы Ь

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

ВЪ ПЕЧАТНИ ГОЕНФЕЛЬДЕНА И Б°.

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ.

С.-Петербургъ, 21-го Ноября 1860 года.

Ценсоръ Архимандритъ ФОТІЙ.

Ценсоръ В. БЕКЕТОВЪ.

03 10662557

Державна Исторична
Библиотека УРСР

Державна Исторична
Библиотека УРСР

Составилъ Тарасъ Шевченко.

ВЕЛЫКА АЗБУКА.

А Б В Г Д Е Ж З И І Й К Л
М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч
Ш Щ Ъ Ы Ь Я Э Ю Я Ө Ү

МАЛА АЗБУКА.

а б в г д е ж з и і й к л м н о
п р с т у ф х ц ч ш щ ъ ы ь
ѳ э ю я ө ү

Л Щ М Н О П

Ч Т К Ъ Ш Ъ

Ъ Е Х И Ѳ Ц

Й Ж Ф В У Я

Р А Д Э Ю Ы

З У І Г Б С

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

СКЛАДЫ.

Стыхъ первый.

Чи-е що лѹч-че, кра-ще въ сви-ти,
 Якъ у-кѹ-пи жи-ты,
 Зъ бра-томъ доб-рымъ доб-ро пев-не
 По-знать, не-ди-лы-ти.

Стыхъ другый.

По-мо-лю-ся Гос-по-де-ви
 Сер-цемъ о-ди-но-кымъ
 И-на злыхъ мо-ихъ по-гля-ну
 Не-злымъ мо-имъ ђ-комъ.

Стыхъ третій.

Спа-сы ме-нѣ, по-мо-лю-ся
 И вос-по-ю зно-ву, —
 Тво-и бла-га чи-стымъ сер-цемъ
 Псал-момъ ты-химъ, но-вымъ.

Стыхъ четвёртый.

Го-сподь лю-бить сво-и лю-де,
 Лю-бить, не-о-ста-вить
 До-жы-дѣ-е, по-ки прав-да
 Пе-редъ ны-ми ста-не.

Стыхъ пятый.

Влѡв-лять дѹ-шу прà-вед-ны-чу,
 Кровь дѡ-бру о-су-дять,
 Мы-ни Го-спѡ-дѣ при-стà-ны-ще
 За-стѹп-ны-комъ бу-де.
 И воз-дасть имъ за дѣ-лà ихъ
 Кро-вà-ви лу-кà-ви,
 По-гѹ-быть ихъ, и ихъ слà-ва
 Ста-не имъ въ не-сла-ву.

Стыхъ шѡстый.

Пса-лѡмъ нѡ-вѹй Го-спо-де-ви
 И нѡ-вѹ-ю слà-ву
 Вос-по-ѡмъ чест-нымъ со-бѡ-ромъ
 Сѡр-цемъ не-лу-кà-вымъ,
 Во-псал-тѹ-ри и тѹм-пà-ни
 Вос-по-ѡмъ бла-гà-я,
 Я-ко Богъ ка-рà не-прà-выхъ
 Прà-вымъ по-ма-гà-е,
 Пре-по-дѡб-нѹ-и во слà-ви
 И на тѹ-хихъ ло-жахъ
 Рà-ду-ют-ця, сла-во-слѡв-лять
 Хвà-лять и-мя Бѡ-же.

ПСАЛОМЪ СXXXII.

Чи е що краще, лѹче въ свѣти
Якъ у кѹпи житы
Зь брѣтомъ дѹбрымъ, добрѹ пѣвне
Пожыть не дилыти?
Яко миро добро - вѹнне
Зь головы чеснѹи
На бѹроду Аарѹню
Спадѹе росѹю,
На гаптовани омѣты
Ризы дорогѹи;
Або росы Ермонскѹи
На святѹи гѹры
Высокѹи Сѹнѹскѹи
Спадѹють, и творѹть
Добрѹ тварѹмъ земнорѹднымъ
И землѹи и лѹдѹямъ . . .
Оттакъ братѹвъ благѹихъ своихъ
Госпѹдь не забуде.
Воцаритѹя въ дѹму тихимъ
Въ семьѹи тѹй велькѹй,
И пошлѹе имъ дѹбру дѹлю
Одъ вѹка до вѹка.

МОЛІТВИ.

Иисусъ Христосъ, сынъ Божій святымъ духомъ, воплощенный одъ пречистої и пренепорочної дивы Маріи, научавъ людѣй беззаконныхъ слову правды и любви, единому святому закону. Люди беззаконіи не няли віры его искреннему святому слову, и роспяли его на Хрести мѣже разбойниками, яко усобныка и Богохула. Апостола, святіи ученики его рознесли по всій землі слово правды и любви, и его святую Молитву.

Отче нашъ, ѡже еси на небесѣхъ! да святится ѡмя Твое, да прійдетъ царствіе Твое, да будетъ воля Твоя, яко на небеси и на землі. Хлѣбъ нашъ насущный даждь намъ днесь и остави намъ долги наша, яко же и мы оставляемъ должникомъ нашимъ и не введи насъ во искушеніе, но избави насъ отъ лукаваго.

Яко Твое есть царство, и сила, и слава во вѣки. Амѣнь.

Шырилось и шырилось свѣтее слѣво Христѣве, на опоганеній землі. Огнѣмъ и крѣвію людскѣю очыстылося, яко злѣто въ горныли тѣе свѣтѣе Бѣжее слѣво, алѣ своймъ свѣтымъ тыхимъ, яснымъ свѣтомъ, тойдижь ослипыло ѳчи людѣй поганыхъ; найшлысь лжѣ-учители и лжѣ-прорѳки. Той ди, въ 315 рѳку, по воплощѣніи сына Бѣжія, въ гѳроди Nikeи зибралысь присвѣтери и епископы, ревнитѣли свѣтѳи Христѳовой заповиди, и одностайне, однодѣшне, написали Христѣанамъ символъ вѣры.

Вѣрую во единаго Бѳга, Отца, вседержителя Творца небу и землі, видимымъ же всѣмъ и невидимымъ; и во единаго Гѳспода Исуса Христа, сына Бѣжія единорѳднаго, Иже отъ Отца рожденнаго прѣжде всѣхъ вѣкъ, свѣта отъ свѣта, Бѳга истинна отъ Бѳга истинна рожденна, несотворенна, единасущна Отцѣ, Имже вся быша, насъ ради человекъ, и нашего ради спасенія, спшедшаго съ небесъ, и воплотившагося отъ Дѣха Свѣта и Маріи Дѣвы, и вочеловѣчашася; распятаго же за ны при Понтій-

стѣмъ Пилатѣ и страдѣвша, и погребѣнна;
и воскресшаго въ третій день по писаніемъ;
и возшедшаго на небеса, и сядѣщаго одеснѣю
Отца; и паки грядѣщаго со славою, судити жи-
вѣхъ и мѣртвыхъ, Его же Царствію не бу-
детъ концѣ; и въ Дѣха Святаго, Господа жи-
вотворящаго, Иже отъ Отца исходящаго, Иже
со Отцемъ и Сыномъ споклоняема и славима,
главолаваго Пророки; во и едѣную, святѣю;
соборную и Апостольскую Церковь; исповѣ-
дѣю едѣно-крещѣніе во оставлѣніе грѣхѣвъ.
Чаю воскресѣнія мѣртвыхъ, и жизни бѣдѣщаго
вѣка. Аминь.

Беззаконіе и неправда вкрѣлись зновѣ въ
дѣшу людскѣю, и Правдоучители сховаляся въ
дѣбри и вертепи; побудовали соби скиты,
кѣли, и святіи монастыри; и въ своѣму свя-
тому пристѣныщи молиляся Богу; и иноди пода-
вали святѣе правды слово беззаконнымъ тѣмнымъ
людямъ. Той ди, коло 372 року, въ тихій своій
кѣли, озвѣвся за слѣво Христовѣ Эдѣсскій дѣ-
яконъ Ефремъ Сіринъ, и поучая людѣй и въ

Цѣркви и на ульци, яко заповидь Христову́ пе-
редавъ намъ свою святую мольтву.

Господи и владыко живота моего! Духъ празд-
ности, унынія, лобоначѣлія и празнословія не
даждь ми.

Духъ же цѣломудрія смиренномудрія и тер-
пѣнія, любвѣ даруй ми рабу Твоему.

Ей Господи Царю даруй ми зрѣти моя
прегрѣшенія и не осуждати брата моего, яко
благословенъ еси во вѣки вѣковъ. Аминь.

РУКОПИСНА АЗБУКА, ВЕЛЫКА.

А Б В Г Д Е Ж З И Й
 К Л М Н О П Р С Т У
 Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ы Ь
 Э Ю Я Ѡ ѡ

РУКОПИСНА АЗБУКА, МАЛА.

а б в г д е ж з и й к л м н
 о п р с т у ф х ц ч ш щ ѡ ѡ
 ь ѣ ю я Ѡ ѡ

Де есть добри люды,
 Тамъ и правда буде,
 А де кривда буде,
 Тамъ добра не буде.

Аще кто речеть яко люблю Бога, а
 брата своего ненавидитъ — ложь есть!

ЛИЧБА.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

100. 1000. 10000. 100000. 1000000.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3		9	12	15	18	21	24	27	30
4			16	20	24	28	32	36	40
5				25	30	35	40	45	50
6					36	42	48	54	60
7						49	56	63	70
8							64	72	80
9								81	90
10									100

ДУМА ПРО ПЫРЯТИНСКОГО ПОПОВИЧА
ОЛЕКСІЯ.

На сьнѣму мѣри, на билому камѣни
Яснѣнькій соколь жалѣбно квильть, проквыляе,
Смѣтно себе мае, на сьнѣ мѣре снѣльна по-
глядѣе,

Що на сьнѣму мѣри не добре щось-починае:
Що на нѣби вси зѣри потмарило,
Половина мѣсяця въ хмѣры вступило;
А изъ нѣзу бѣйный вѣтеръ повивае,
А по сьнѣму мѣрию супротѣвну хвѣлю поднимаетъ,
Сѣдна козацькій на тры часті розбивае:

Одну часть взяло,
Въ землю Агарьску занесло;
Другу часть гѣрло
Дунайськее пожѣрло;
А трѣтя — дежь ся-мае?
Въ сьнѣму мѣри потопае! —

При той часті бувъ Грыцько Зборовський,
Отаманъ козацькій запорѣзькій.
Той по судну похожае, словѣми промовляе:
„Хто-сь мѣжь намы, панѣве, великій грихъ на
собі мае,

Що-сь дуже зляя хуртовина на насъ налягає;
 Сповидайтесь, браты, милосёрдному Бѳгови,
 Сынѳму морєви, и мени отѳманови кошовѳму!
 Въ сынѳе морє впадайте,
 Війська козацького не губите!“

То козаки тѳе зачували,

Та й вси замовчали:

Бо въ грихахъ себѳе не знавали.
 Тільки обизвався писарь ввійськовый,
 Козакъ лейстровый,
 Пѳрятинскій попѳвичь Олексій:
 „Дѳбре вы, братця, учините,
 Менѳ сѳмого возьмите,
 Менѳ чѳрною китѳйкою ѳчи завяжите,
 До шѳи бѳлый кѳмень причепите,
 Та й у сынѳе морє зопхните!
 Нехѳй бѳду одынъ погибати,
 Козацького ввійська не збавляти!“

То козаки тѳе зачували,

До Олексія попѳвича словами промовляли:
 „Ты-жѳ святѳе письмѳ въ рѳки берешъ, читаешъ,
 Насъ простѳхъ людѳй на все дѳбре навчаешъ:
 Якъ же наибѳльше одъ насъ на собѳи грѳхивъ
 маешъ?“

„Хѳчѳ святѳе письмѳ я читаю,

Васъ простѣхъ людѣй на все дѣбре научаю;

А я все самъ недѣбре починаю.

Якъ я изъ гѣрода зъ Пырѣтина, панѣве, вы-
їзжавъ,

Опрощѣнья зъ пан-отцѣмъ и зъ панї-мѣткою
не бравъ;

И на своего старшого брата великїй гнївъ по-
кладавъ,

И блѣзкихъ сусїдивъ хлїба ѣ соли безневїнно
збавлявъ;

Диты малїй, вдѣвы старїй стрѣменемъ у грѣды
штовхавъ;

Безпѣчно по улїцяхъ конѣмъ гулявъ;

Противъ церкви, дѣму Бѣжого, произжавъ —

Шапки зъ себѣ не знімавъ.

За те, панѣве, великїй грїхъ маю.

Тепѣрь погибѣю!

Не есть се, панове, по сїнѣму мѣрїю хвїля
вставае;

А есть се — мене отцѣвська ѣ мѣтерїнська
молїтва карае!

Колїбъ менѣ сїя

Хуртовїна злїя

Въ мѣри не втопила,

Одъ смертї молїтва боронїла;

То знавъ бы я отця й матір пановаты, по-
важаты!

То знавъ бы я старшого брата за ридного
батька почитаты;

И сестру ридненьку за неньку у себе маты!“

То якъ ставъ попівичъ Олексій грихи свой
сповидаты;

То стала злая хуртовина по сынему морю
стихаты;

Судна козацькій до-горы, якъ рукамы, пидыймала;
До Тендера острова прибывала.

То вси тойди козаки дивомъ дывовали:

Що по якому сынему морю, по быстрой хвилі
потопали;

А ні одного козака зь-межи вайська не втеряли!

Отъ - же тойди Олексій Поповичъ изъ судна
выхо...

Бере сватее письмо въ руки, чит...

И всикъ добрыхъ людей на все

До козаківъ промовляе:

„От-тымъ бы-то, панове, трѣб...

важат

Пан-отця и пані-матку добре ша...

Бо котрый чоловікъ тее уробля...

Повикъ той счастья собі мае,

662557

Смертѣльный мечь того минае,
 Отцѣва й матчина молѣтва зо-дна моря выймае;
 Одъ грихѣвъ смертѣльныхъ дѣшу откупляе;
 На по́ли й на мо́ри на по́мочь помагае!“

ДУМА ПРО МАРУСЮ ПОПИВНУ БОГУСЛАВКУ.

Що на сынѣму мо́рі,
 На ка́мени билѣнькому,
 Тамъ стояла темныця каменна́я.

Що у тѣй-то темныци пробува́ло симъ-сотъ ко-
 закивъ,

Бѣдныхъ невольныкивъ.

То вони́ три́дцять литъ у невѣли пробува́ють,
 Бо́жого свѣту, со́нця пра́ведного у ви́чи собі
 не выда́ють.

То до ихъ дивка бра́нка,
 Мару́ся, попивна Богусла́вка,
 прихожда́е,

Слова́ми промовля́е:

„Гей козаки,

Вы, бидніи невольныки!

Угада́йте, що́ въ на́шій землі Христія́нській за
 де́нь тепѣра?“

Що тоді бідни невольники зачували,
 Дівку бранку,
 Марусю, попивну Богуславку,
 По ричахъ пизнавали,
 Словами промовляли:
 „Гей ты дівко бранко,
 Марусю, попивно Богуславо!
 Чому мы можемъ знати,
 Що въ нашій землі Християнській за день тепера?
 Що тридцять литъ у неволи пробуваемъ,
 Божого світу, сонця праведного у вічи собі
 не видаемъ.

То мы не можемо знати,
 Що въ нашій землі Християнській за день те-
 пера.“

Тоді дівка бранка,
 Маруся, попивна Богуславо,
 Тее зачуває,
 До козаківъ словами промовляє:
 „Ой козаки,
 Ви, бидні невольники!
 Що сегодня у нашій землі Християнській Ве-
 ликодная субота,
 А за́втра свя́тій пра́зныкъ, роковий день Ве-
 лыкъ - день.“

То тоді то козаки тее зачували,
 Білымъ лицемъ до сирѣи земли припадали,
     Дівку бранку,
 Марусю, попівну Богуславку,
     Клялы-проклялы:
     „Та бодай ты, дівко бранко.
 Марусю, попівно Богуславко,
     Щастя й доли собі не мала,
 Якъ ты намъ святой прѣзникъ, роковий день Ве-
                                     лыкъ-день сказала!“

То тоді дівка бранка,
 Маруся, попівна Богуславка.
     Тее зачувала,
     Словами промовляла:
     „Ой козаки,
 Ви, бидни невольники!
     Та не лайте мене, не прокляняйте;
 Бо якъ буде нашъ панъ Турецький до ме-
                                     чети выизжаты,
 То буде мені, дівци бранци,
 Маруси, попівни Богуславци,
     На руки ключи отдаваты;
 То буду я до темницы прихождаты,
     Темницю видмикаты,

Вась всихъ, биднихъ невольныкивъ, на волю
випуска́ты. “

То на святій прázныкъ, роковий день Ве-
лыкъ-день,

Ставъ панъ Турецкій до мечéти виізжаты

Ставъ дівци брánци,

Мару́си, попі́вни Богусла́вци,

На ру́ки ключі́ отдава́ты.

Тойді́ дівка брánка,

Мару́ся, попі́вна Богусла́вка,

До́бре дба́е —

До темны́ци прыхо́ждае,

Темны́цю одмы́кае,

Всихъ козаки́въ,

Бидныхъ невольныкивъ,

На волю выпуска́е,

И слова́мы промовля́е:

„Ой козаки,

Ви, бидніи невольныки!

Кажу́ я вамъ, до́бре дба́йте,

Въ городы́ Христия́нські ути́кайте;

Тільки́ прошу́ я васъ, одно́го́ го́рода Богусла́ва
не мина́йте,

Мо́ему ба́ткови й ма́тери знáты дава́йте:

Та нехай мій ба́тько до́бре дба́е,

Гру́нтівъ, вель́кихъ ма́стківъ неха́й не збува́е,
Вель́кихъ ска́рбівъ не збира́е,
Та неха́й мене́, дивкы бра́нки,
Мару́сі, по́йвны Богусла́вки
Зъ нево́ли не выкупа́е;

Бо вже я поту́рчылась, побусурме́нылась,
Для ро́скоши Туре́цької,
Для ла́комства неща́сного!“

Ой ви́зволи, Бо́же, насъ всихъ, бі́днихъ не-
во́льныки́въ,

Зъ тяжко́и нево́ли,
Зъ ві́ры бусурме́нської,
На я́сни зо́ри,
На ты́хи во́ды,
У кра́й весе́лий,
У мі́ръ хре́щєный!

Ви́слухай, Бо́же въ про́зьбахъ щирыхъ,
У неща́сныхъ мо́лытвахъ
Насъ, бі́днихъ нево́льныки́въ!

НАРОДНИ ПОСЛОВЬЦИ.

Аби булы побрязкачі,
То бѹдутъ и послухачі.

Аби мыні мѣсяць свитѣвъ; а зѳри я й
кулакѳмъ достану.

Або ты, тѣту, йды по дрѳва,
А я бѹду дѳма;
Або жѣ я бѹду дѳма.
А ты йды по дрѳва.

Брехнѣю увѣсь свить прѳйдешъ — та на-
зѣдь не вѣрнешя.

Гѳсти пѣршого дня — зѳлото;
Другѳго — сриблѳ;
А трѣтѣго — мидь,
Хочь додѳму идь!

Богѣто панѣвъ — а на грѣблю й нѣкому.

Заставъ дурно́го Бо́гу моли́тця — то ви́нь
и ло́бъ про́бье.

Зъ брехни́ не мруть —
Та ви́ры билшъ не-йму́ть.

Зъ дужы́мъ — не боры́сь;
А зъ багаты́мъ — не суды́сь.

Кому-кому, а куцо́му бу́де!

Казавъ пань:
Кожухъ да́мъ —
Та й сло́во ёго те́пле.

Ледачо́му жыво́тви — и пиро́ги ва́дятъ.

Не ви́рь
То зви́рь:
Хочъ не вку́сыть — то зляка́е.

